

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 27.08.2025
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Усна історія
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма: **ІСТОРІЯ**
Спеціальність: **032 Історія та археологія**
Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**
Рівень вищої освіти: перший

Викладач (і)	Константинова Вікторія Миколаївна
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/konstantinova-viktoriya-mykolayivna/
Контактний тел.	+380 97 394 36 73
Е-mail викладача:	vnkonst@ukr.net
Графік консультацій	Консультація відбуваються за допомогою дистанційних технологій у вільний від занять час

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні/семінарські/лабораторні заняття	Самостійна робота	звітність
3/12	–	10 год	–	2 (екзамен)

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: усна історія, наратив, інтерв'ю, свідчення, пам'ять, біографія, Історія повсякденності, колективна пам'ять, травматичний досвід, ідентичність, архівування, джерелознавство, етика дослідження.

Мета та предмет курсу:

Метою освітнього компоненту є формування цілісного уявлення про усну історію як метод і напрям історичних досліджень, що базується на збиранні, аналізі та інтерпретації індивідуальних свідчень про минуле. Курс спрямований на розвиток навичок проведення інтерв'ю, критичного аналізу усних джерел та розуміння ролі пам'яті у конструюванні історичного знання.

Предметом освітнього компоненту є усні свідчення як специфічний тип історичного джерела, а також практики їх створення, збереження, інтерпретації та використання в дослідженні соціальних, культурних і політичних процесів.

Компетентності та програмні результати навчання:

№	Програмні компетентності	Компетентності	Результати навчання
1	Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	<p>ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.</p> <p>ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.</p> <p>ПРН 3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.</p> <p>ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.</p>
2	Спеціальні компетентності спеціальності (ФК)	СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.	<p>ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.</p> <p>ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.</p> <p>ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.</p> <p>ПРН 8. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.</p> <p>ПРН 9. Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.</p> <p>ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також</p>

			здійсненні різних видів педагогічної діяльності. ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов. ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.
--	--	--	--

Зміст курсу:

Усна історія як науковий напрям: становлення та розвиток.

Методологія усноісторичних досліджень.

Інтерв'ю як основний інструмент: типи, техніка, підготовка.

Пам'ять і наратив: індивідуальні та колективні виміри.

Усні джерела та їх критика.

Травматичний досвід і його репрезентація в усній історії.

Етичні аспекти роботи з респондентами.

Архівування та збереження усних свідчень.

Усна історія в міждисциплінарному контексті.

Практичне застосування усної історії у наукових і публічних проєктах.

Методи навчання: евристична бесіда, бесіда, пояснення; інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, метод проєктів, дискусія), імітаційна гра (наукова конференція, семінар-диспут), мультимедійна презентація, методи контролю і самоконтролю, самооцінювання, взаємооцінювання.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Викладачі та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень: [Про організацію освітнього процесу в БДПУ](#), [Про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Бердянському державному педагогічному університеті](#), [Про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності Бердянського державного педагогічного університету](#), [Про політику попередження і боротьби із сексуальними домаганнями та дискримінацією у Бердянському державному педагогічному університеті](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Відвідування занять з курсу є особистим вибором здобувача освіти. Під час лекційних занять лектор розкриває проблемні питання та концепти, які включені до семестрового

оцінювання з курсу (екзамену). Під час практичних (семінарських) занять здобувачі освіти відповідають на оприлюднені заздалегідь проблемні питання, приймають участь в дискусіях та обговореннях. Важливим елементом опанування знаннями є *самостійна робота* студентів у вільний час від аудиторних занять (археологічна лабораторії, методичний кабінет, читальний зал).

Під час самостійної роботи здобувачі освіти готують індивідуальні завдання з курсу, які мають бути завантажені на платформу MOODLE у встановлені терміни. Право на перескладання поточних оцінок можуть отримати лише ті здобувачі, які пропустили заняття з поважних причин (лікарняний чи відрадження). Перескладання відбувається у формі усної співбесіди. Підсумковий контроль у формі екзамену складається з двох частин – тестова (розміщена на платформі MOODLE, тест має бути виконаний до дня екзамену) та усна (відповідно до розкладу екзаменаційної сесії, за екзаменаційними білетами у формі усної співбесіди). Здобувачі освіти, які отримали незадовільну підсумкову оцінку мають право на перескладання у встановлені терміни.

Використання штучного інтелекту (ШІ) при підготовці до практичних занять можливе виключно для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладу джерел. Заборонено генерувати неперевірених та неправдивих фактів (див. [Політика використання штучного інтелекту в освітньому процесі Бердянського державного педагогічного університету](#)).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: У процесі дистанційного навчання для реалізації дисципліни використовується персональний комп'ютер або ноутбук із стабільним доступом до мережі Інтернет, вебкамера, гарнітура (мікрофон і навушники), а також за потреби — планшет або смартфон як додатковий пристрій для участі в заняттях і виконання завдань.

Програмне забезпечення включає платформи для організації відеоконференцій (наприклад, Zoom, Google Meet або Microsoft Teams), системи управління навчанням (Google Classroom, Moodle), текстові та презентаційні редактори (Microsoft Word, Google Docs, PowerPoint), а також сервіси для спільної роботи та обміну файлами (Google Drive, OneDrive).

Наочність дисципліни забезпечується використанням мультимедійних презентацій, інтерактивних схем і таблиць, відеолекцій, навчальних демонстрацій, цифрових підручників і статей, а також візуалізацій у форматі інфографіки. Додатково можуть застосовуватися онлайн-тести, інтерактивні завдання та симуляційні матеріали, що сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу та підтримують активну взаємодію зі студентами в дистанційному форматі.

Система оцінювання та вимоги: підсумкова рейтингова оцінка з курсу не може перевищувати 100 балів та розподіляється наступним чином: заходи поточного контролю – не перевищують 50 балів, залік – не перевищує 50 балів. За роботу на практичних (семінарських) заняттях здобувач може отримати не більше 30 балів. *Критеріями оцінки при усних відповідях* виступають: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. Тобто 5 балів – за повну та добре аргументовану й проілюстровану прикладами доповідь, 4 – за недостатньо повне, але певною мірою обґрунтоване повідомлення, проілюстроване прикладами, 3 – неповна відповідь з наведенням поодиноких аргументів та прикладів, 1-2 – за окремі доповнення та приклади. **Самостійна робота студентів.** Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів

тем у вигляді ілюстративного альбому-реферату. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді написання реферату. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів у кожному із змістових модулів.

Список рекомендованих джерел, літератури та інформаційних ресурсів:

Базова

1. Біла С., Гриценко Г. (2023). Дидактичні засади застосування методу усної історії у закладах середньої, передвищої та вищої освіти: до історіографії проблеми. Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 254–261.
2. Годжал С., Матвійчук Н. (2023). Усноісторичні свідчення та спомини як джерело до вивчення російсько-української війни: методологічні та правові засади. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Історичні науки, 34, 104–113.
3. Гончарова Н.О. (2019). Місце інтерв'ю як чинник пам'яті. Науковий вісник ІДГУ: збірник наукових праць. Серія: Історичні науки, 43, 24–30.
4. Гончарова Н.О. (2019). Усноісторичний метод як інструмент вивчення етнофольклорних особливостей. Науковий вісник ІДГУ: збірник наукових праць. Серія: Історичні науки, 40, 44–49.
5. Гончарова Н.О. (2021). Усноісторичні дослідження як дієвий чинник локальної ідентичності студентської молоді. VII Дунайські наукові читання: Локальні ідентичності українського пограниччя: практики, взаємовпливи, шляхи інтеграції. Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ; «РБІС», 12–16.
6. Грінченко Г.Г. (2008). Методичні рекомендації з аналізу наративних інтерв'ю. Для студентів і аспірантів. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
7. Грінченко Г.Г. (2007). Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: Для студентів і аспірантів. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
8. Дрогобицька О. (2022). Усна історія в школі: основні напрямки та перспективи розвитку. Історико-краєзнавча діяльність у закладах освіти: проблеми і перспективи. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 22 квітня 2021 р. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 64–67.
9. Кісь О. (2006). Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади. Україна Модерна, 11, 7–24.
10. Нагайко Т.Ю. (2016). Усна історія в Україні: традиція і сучасні практики. Усноісторичні дослідження: сучасні тенденції, напрямки та перспективи: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 25–26 жовтня 2016 р. Вінниця: Вінницька ОУНБ імені К.А. Тимірязєва, 39–42.

Допоміжна

11. Полуцька В.А. (2021). Усна історія як напрямок історичних досліджень. Актуальні проблеми історії та археології: регіональний та глобальний вимір: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Херсон: ХДУ, 81–84.

12. Сторінки пам'яті. м. Ізмаїл. Ізмаїльський район. Книга спогадів. (2021). Вип. I, ч. 1 / Л. Циганенко, Я. Кічук – голови ред. ком., Н. Гончарова– відп. ред. Ізмаїл: Ірбіс.
13. Слухати, чути, розуміти: усна історія України ХХ–ХХІ століть: збірник наукових праць (2021) / за ред. Г. Грінченко. Київ: ТОВ «АРТ КНИГА».
14. Усна історія: теорія і практика досліджень на сучасному етапі (2021): матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 29–30 жовтня 2020 р. Вінниця: Вінницька ОУНБ імені К.А. Тімірязєва.
15. Усна історія: теорія та практика (2008) / Упорядники: А. Бойко, С. Білівненко, Ю. Головка та ін. Запоріжжя: Тандем-У.
16. Хома О. (2023). Концептуалізація усної історії філософії: проблема інтерв'ю. *Sententiae*, 42, 69–82.
17. Черномаз Б. (2019). Усна історія України: навчальний посібник. Київ: Талком.

Інтернет-ресурси

1. Українська геральдика – <http://heraldy.com.ua/>
2. Українське геральдичне товариство – <http://uht.org.ua/ua/>
3. Український генеалогічний форум – <https://ukrgenealogy.com.ua/>
4. Український генеалогічний портал – <https://uk.rodovid.org>
5. Інститут Української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського – <http://archeos.org.ua/>
6. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського (Інститут рукопису) – <http://www.nbuv.gov.ua/node/1>